

Research Article

Investigating and Explaining Various Causes of Academic Failure in Dental Students of Arak City in 2023

Azadeh Khazaei Zadeh¹ , Afrooz Nakhostin^{1,*} , Mahsa Kianifar²

¹ Assistant Professor, Department of Restorative Dentistry, School of Dentistry, Arak University of Medical Sciences, Arak, Iran

² Dentist, Students Research Committee, Arak University of Medical Sciences, Arak, Iran

* **Corresponding author:** Afrooz Nakhostin, Department of Restorative Dentistry, School of Dentistry, Arak University of Medical Sciences, Arak, Iran. E-mail: afr_na_sa@yahoo.com

DOI: [10.61186/jams.26.5.56](https://doi.org/10.61186/jams.26.5.56)

How to Cite this Article:

Khazaei Zadeh A, Nakhostin A, Kianifar M. Investigating and Explaining Various Causes of Academic Failure in Dental Students of Arak City in 2023. *J Arak Uni Med Sci.* 2024;**26**(5):56-62. DOI: [10.61186/jams.26.5.56](https://doi.org/10.61186/jams.26.5.56)

Received: 20 Jan 2024

Accepted: 09 Apr 2024

Keywords:

Academic Failure
Arak
Dentistry
Students

© 2024 Arak University of Medical Sciences

Abstract

Introduction: The academic failure of students is one of the major problems of higher education centers in the country, which not only wastes time and running costs of these centers, but also causes mental-psychological, family and social problems for students. The purpose of this study was to investigate and explain the various causes of academic failure in dental students of Arak city.

Methods: The present study was of a descriptive-analytical type, which was conducted with the participation of 120 dental students of Arak Medical Sciences. Sampling was by census method and all students were included in the study. The data collection tool of this study was a questionnaire containing demographic characteristics, questions related to various factors of academic failure in students. Data were analyzed using descriptive and inferential statistical methods (frequency, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient and linear regression) in SPSS software version 22.

Results: The sample consisted of 30 individuals (10 males and 20 females) with generalized anxiety disorder, selected purposefully and randomly assigned to a treatment group based on virtual reality and mindfulness (15 individuals) and a control group (15 individuals). Pre-test, post-test, and follow-up cortisol levels were measured, and the Generalized Anxiety Disorder 7-item scale (GAD-7) was used as the entry criterion. Subsequently, the experimental group received an eight-session, 17-minute weekly treatment based on virtual reality and mindfulness. Participants in this group, while immersed in a virtual environment, watched 360-degree virtual reality videos, "Walking by the Beach" and "Pebbles in the Lake," accompanied by mindfulness audio contemplation, "Being Present and Breathing," and "Wise Mind," using a VR headset and VR-ARBOX. The control group received no treatment.

Conclusions: According to the findings of this research, it was found that factors such as student's individual characteristics, inappropriate educational environment, inappropriate family environment and dealing with non-curricular issues had a significant effect on the event of students' academic decline, so paying attention to these factors in the design and implementation University educational programs can play an effective role in avoiding academic failure.

بررسی و تبیین علل مختلف افت تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی شهر اراک در سال

۱۴۰۱

آزاده خزائی زاده^۱، افروز نخستین^{۱*}، مهسا کیانی فر^۲

^۱ استادیار، گروه دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اراک، اراک، ایران

^۲ دندانپزشک، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی اراک، اراک، ایران

* نویسنده مسئول: افروز نخستین، گروه دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اراک، اراک، ایران. ایمیل: Afr_na_sa@yahoo.com

DOI: 10.61186/jams.26.5.56

چکیده	تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۰۶
مقدمه: افت تحصیلی دانشجویان یکی از مشکلات عمده مراکز آموزش عالی کشور است که نه تنها باعث اتلاف وقت و هزینه های جاری این مراکز میشود بلکه باعث ایجاد مسائل و مشکلات روحی- روانی، خانوادگی و اجتماعی برای دانشجویان نیز می گردد. هدف این مطالعه بررسی و تبیین علل مختلف افت تحصیلی در دانشجویان دانشکده دندان پزشکی شهر اراک بود.	تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۰۹
روش کار: مطالعه حاضر از نوع توصیفی- تحلیلی می باشد که با مشارکت ۱۲۰ نفر از دانشجویان دندان پزشکی علوم پزشکی اراک انجام گرفت. نمونه گیری به روش سرشماری بود و تمام دانشجویان دندان پزشکی سال دوم الی پنجم وارد مطالعه شدند. ابزار گردآوری داده های این مطالعه پرسش نامه ای مشتمل بر مشخصات دموگرافیک، سوالات مرتبط با عوامل مختلف افت تحصیلی در دانشجویان بود. داده ها با استفاده روش های آماری توصیفی و استنباطی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی) در نرم افزار SPSS با نسخه ۲۲ تجزیه و تحلیل شد.	واژگان کلیدی:
یافته ها: نتایج این مطالعه نشان داد که ۸/۳۳ درصد دانشجویان دارای سابقه مشروطی بودند. همچنین نتایج مطالعه نشان داد که از بین عوامل مرتبط با رویداد افت تحصیلی، خصوصیات فردی دانشجو، محیط آموزشی نامناسب، محیط نامناسب خانوادگی و پرداختن به مسائل غیر درسی جزء مهمترین پیش بینی کننده رویداد افت تحصیلی با واریانس تغییر ۳۳/۹ درصد در بین دانشجویان بودند.	افت تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی اراک
نتیجه گیری: با توجه به یافته های این پژوهش مشخص شد که عواملی چون خصوصیات فردی دانشجو، محیط آموزشی نامناسب، محیط نامناسب خانوادگی و پرداختن به مسائل غیر درسی بر روی رویداد افت تحصیلی دانشجویان اثر قابل توجه ای داشته است بنابراین توجه به این عوامل در طراحی و اجرای برنامه های آموزشی دانشگاه می تواند در اجتناب از افت تحصیلی نقش موثری داشته باشد.	تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی اراک محفوظ است.

مقدمه

افت تحصیلی به معنای وجود فاصله ی قابل ملاحظه بین توان و استعداد بالقوه و بالفعل در کسب نمرات درسی است [۵]. افت تحصیلی شامل جنبه های مختلف شکست تحصیلی چون عدم حضور یا غیبت مکرر در کلاس درس، ترک تحصیل قبل از موعد مقرر، تکرار پایه تحصیلی و یا کیفیت نازل تحصیلات می باشد [۱]. برابر تحقیقات انجام شده، حدود ۱۲ درصد از دانشجویان در طی تحصیل خود حداقل یک ترم تحصیلی مشروط می شوند [۶]. و حدود ۵۰ درصد دانشجویان در سال اول ورود به دانشگاه با افت تحصیلی روبرو می شوند [۲] افت تحصیلی دانشجویان یکی از مشکلات عمده مراکز آموزش عالی کشور است که نه تنها باعث اتلاف وقت و هزینه های جاری این مراکز می شود بلکه باعث ایجاد مسائل و مشکلات روحی- روانی، خانوادگی و اجتماعی برای دانشجویان نیز می گردد. بر پایه مطالعات انجام شده این مشکل هر ساله در حال افزایش بوده به گونه ای که بسیاری از دانشجویان نمی توانند از عهده محتوای آموزشی مدون (دروس دانشگاهی) برآمده و یا آنها را در موعد مقرر به اتمام رسانند [۴]. لذا افت تحصیلی بایستی هر چه زودتر

از آن جا که نیروی انسانی ارزنده ترین سرمایه هر کشور است، پیشرفت و بالندگی فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی هر کشور در گرو تربیت نیروی متخصص و نهایتاً رشد علمی و افزایش سطح آگاهی افراد آن جامعه خواهد بود. از این رو افزایش کیفیت نظام آموزشی به عنوان اثرگذارترین عامل در توسعه کشورها محسوب می شوند. دانشگاه به عنوان مهمترین پایگاه علمی پرورش نیروی متخصص، آگاه و با تجربه، نقش بسیار مهمی در این میان ایفا می کند [۱]. برای سنجش یادگیری دانشجویان می توان از وضعیت تحصیلی آنها استفاده کرد. تبیین عملکرد تحصیلی برای برنامه ریزان دانشگاه این امکان را فراهم می کند تا بتوانند برای بهبود کارکرد دانشگاه راهبردهایی را پیش بینی کنند [۲، ۳]. از این رو افزایش کیفیت نظام آموزشی به عنوان اثرگذارترین عامل در توسعه کشورها محسوب می شوند [۴]. و دستیابی دانشجو به حداکثر پیشرفت تحصیلی از اهداف نظامهای آموزشی است [۵].

کشف و عوامل مؤثر بر بروز آن شناسایی و رفع گردد زیرا علاوه بر اتلاف هزینه‌ها، بر اثر دیرتر راه یافتن فرد به بازار کار، سرخوردگی و از دست رفتن روحیه، خسارات زیادی به خود دانشجو، خانواده‌ها، جامعه و کشور وارد می‌شود و ممکن است رفتارهای منفی اجتماعی، ترک تحصیل یا ترک خانواده، اعتیاد به مواد مخدر و الکل و خودکشی را به دنبال داشته باشد. افت تحصیلی ممکن است خود علامت افسردگی یا سایر مشکلات روحی نیز باشد [۷]. در یکی از دانشگاه‌های آمریکا تحقیقی بر روی افرادی که دست به خودکشی زده بودند نشان داد که شایع‌ترین علت خودکشی آنان شکست در تحصیلات بوده است [۴].

مطالعات و پژوهش‌های متعدد حکایت از آن دارند که تنوعی از عوامل می‌تواند به افت تحصیلی منجر شود؛ عوامل شخصیتی، انگیزه و علاقه، احساس رضایتمندی، احساس تنهایی، انتظار موفقیت، شرایط خانواده، سلامت فیزیکی، روانی، سبک زندگی، عوامل محیطی و افسردگی، ارتباط ضعیف با دوستان، درآمد کم و مسافت طولانی محل سکونت تا دانشگاه، هوش و استعداد دانشجو، روش و رفتار وی در دانشکده، شغل والدین، میزان تحصیلات والدین، بومی بودن دانشجو، وضعیت اقتصادی - اجتماعی دانشجویان و میانگین معدل دیپلم، سهمیه پذیرش وی در کنکور، فاصله بین اخذ دیپلم و ورود به دانشگاه، اشتغال و وضعیت تأهل دانشجویان را به عنوان عوامل تأثیر گذار در افت تحصیلی معرفی نموده‌اند. پیشگیری از شکست تحصیلی و آسیب‌های روانشناختی متعاقب آن و بهبود کیفیت آموزشی و بازده تحصیلی در گرو توجه به ویژگی‌های فردی و تحصیلی دانشجویان و عوامل مؤثر بر فرآیند آموزش و عملکرد آنان است [۱، ۳، ۴]. افت تحصیلی دانشجویان نه به عنوان یک مشکل شخصی بلکه به عنوان یک مشکل اساسی اجتماعی بوده و باید برای حل این مشکل گام‌های اساسی برداشت زیرا مسائل ناشی از آن در آینده گریبانگیر جامعه خواهد شد. اما در این بین، افت تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا اگر این دانشجویان دارای تحصیلات خوبی نباشند به خاطر حساسیت شغلی و ارتباط آن با سلامت افراد جامعه این مشکل به صورت حیاتی خود را نشان خواهد داد، به گونه‌ای که این دانشجویان متعاقب افت تحصیلی در بیمارستان و مراکز بهداشتی درمانی نیز عملکرد ضعیفی را از خود نشان خواهند داد که بعضاً این عملکرد ضعیف غیر قابل جبران خواهد بود [۴]. با شناخت عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانشجویان که آینده سازان هر کشوری هستند می‌توان به منظور موفقیت دانشجویان در کسب مهارت‌های علمی و تخصصی جهت دست یابی به رسالت دانشگاه، برنامه ریزی صحیح نموده و به روند رشد آموزشی کمک کرد [۲، ۳]. به این ترتیب در مطالعه حاضر، ارتباط بین عوامل مختلف مرتبط با علل افت تحصیلی دانشجویان مورد بررسی قرار می‌گیرد که با شناخت عوامل اصلی می‌توان با برنامه ریزی درست به رشد تحصیلی و اجتناب از افت تحصیلی دانشجویان کمک کرد. از طرفی دیگر با شناخت علل افت تحصیلی در دانشجویان، می‌توان راه حل‌های مناسبی برای رفع آن ارائه داد؛ هم چنین می‌توان اقدامات پیشگیرانه نیز در این زمینه اتخاذ کرد. بنابراین این مطالعه در صدد بررسی و تبیین علل مختلف افت تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی شهر اراک می‌باشد.

روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی مقطعی از نوع توصیفی - تحلیلی می‌باشد که در سال ۱۴۰۱ روی ۱۲۰ نفر از دانشجویان دانشکده دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اراک در طول ۳ ماه انجام شد. هدف مطالعه بررسی عوامل مختلف بر علل افت تحصیلی دانشجویان دندان پزشکی سال دوم الی سال پنجم است که افراد در بازه سنی ۱۸ تا ۲۵ سال می‌توانستند در این مطالعه شرکت کنند. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از: کلیه دانشجویان دندان پزشکی که سال دوم الی سال پنجم می‌باشند؛ دانشجویان در بازه سنی ۱۸ تا ۲۵ سال. همچنین معیارهای خروج شامل: دانشجو تمایلی به شرکت در مطالعه نداشته باشد؛ دانشجو پرسشنامه را به صورت ناقص تکمیل کند؛ دانشجو میهمان و یا انتقالی از سایر دانشگاه باشد و سن دانشجو در بازه سنی مورد نظر نباشد. جامعه آماری در مطالعه حاضر شامل دانشجویان سال دوم الی سال پنجم هستند. لذا با توجه به تعداد حاضر دانشجویان (۱۲۰ نفر) در این مطالعه کلیه جامعه آماری وارد مطالعه گردید.

ابزار گردآوری داده‌های این مطالعه، پرسشنامه‌ای محقق ساخته مشتمل بر قسمتهای زیر بود : قسمت اول مشخصات دموگرافیک دانشجو و سنجش وضعیت تحصیلی با در نظر گرفتن میانگین معدل سال تحصیلی و سابقه مشروطی، قسمت دوم شامل سؤالاتی در ارتباط با مؤلفه‌های مختلف افت تحصیلی دانشجو: روش تدریس مدرس با ۸ سؤال برای مثال: " تکراری و یکنواخت بودن تدریس"، " منابع آموزش درسی نامعتبر با ۵ سؤال: "جالب و جذاب نبودن منابع درسی برای من"، " خصوصیات فردی دانشجو با ۶ سؤال: "عدم تلاش و جدیت لازم جهت تحصیل"، مشکلات زیستی و تحصیلی دانشجو : با ۸ سؤال "نبودن آرامش در خوابگاه در مقایسه با منزل شخصی"، " نداشتن آینده شغلی روشن با ۵ سؤال: " ابهام در آینده شغلی رشته تحصیلی من"، " پرداختن به مسائل غیر درسی با ۳ سؤال: "انجام مطالعات و برنامه‌های غیر درسی" محیط نامناسب خانوادگی : با ۱۰ سؤال " درگیری ذهنی به دلیل مشکلات خانوادگی و یا ناشویی "روش نامناسب ارزیابی اساتید : با ۷ سؤال "ارزیابی استاد صرفاً بر اساس امتحان پایان ترم"، "پایین بودن جایگاه علمی رشته : با ۳ سؤال " پایین بون جایگاه علمی رشته من نسبت به سایر رشته‌ها"، " تأمین هزینه تحصیلی : با ۵ سؤال " دشواری در تأمین هزینه‌های تحصیلی"، جمعاً ۶۸ سؤال بر اساس مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت بود که به، گزینه کاملاً موافقم نمره پنج، موافقم نمره چهار، نظری ندارم نمره سه مخالفم نمره دو و کاملاً مخالفم نمره یک در نظر گرفته شد نهایتاً برای محاسبه امتیاز کل، امتیازات همه ابعاد (بر اساس طیف صفر تا ۱۰۰) بیان گردید. برای تعیین روایی پرسشنامه محقق ساخته بر اساس مطالعه منابع معتبر [۸-۱۲] از روش کیفی اعتبار محتوا یعنی استفاده از یک پانل خبرگان مجرب (اعم از متخصصین دندانپزشکی، آموزش پزشکی، روانشناس، پزشکی و طب پیشگیری و اپیدمیولوژی پزشکی) استفاده گردید. به طوریکه در این روش از خبرگان خواسته شد که گویه‌های پرسشنامه‌ها را از نظر سادگی، وضوح، مربوط بودن و ضرورت داشتن بررسی نموده و نظرات و پیشنهادها را خود را اعلام نمایند پس از دریافت پاسخورانه‌ها

و بیشترین چالش را به ترتیب در مؤلفه روش نامناسب ارزیابی اساتید با میانگین نمره $(14/27 \pm 75/47)$ ، مشکلات محیط آموزش دانشجویان با میانگین نمره $(14/27 \pm 65/90)$ ، پرداختن به مسائل غیر درسی $(14/70 \pm 65/70)$ ، روش تدریس مدرس با میانگین نمره $(14/94 \pm 64/80)$ ، منابع آموزش درسی نا معتبر با میانگین نمره $(15/74 \pm 64/46)$ ، تأمین هزینه تحصیلی با میانگین نمره $(15/70 \pm 52/75)$ را داشتند و میانگین نمره عوامل دیگر در جدول شماره ۲ ذکر شده است (جدول ۲). ضریب همبستگی پیرسون نشان دهنده ارتباط همسو و معنی دار در بین عوامل روش تدریس مدرس، منابع آموزش درسی، خصوصیات فردی دانشجویان، مشکلات زیستی و تحصیلی دانشجویان، محیط نامناسب آموزشی دانشجویان، پرداختن به مسائل غیر درسی، محیط نامناسب خانوادگی، روش نامناسب ارزیابی اساتید و تأمین هزینه تحصیلی در ارتباط با افت تحصیلی را داشتند. اما ارتباط معنی داری بین مؤلفه نداشتن آینده شغلی روشن و پایین بودن جایگاه علمی رشته در ارتباط با افت تحصیلی در دانشجویان یافت نشد. (جدول ۳)

برای تعیین قدرت پیش بینی کنندگی عوامل افت تحصیلی، از تحلیل رگرسیونی و روش گام به گام (Stepwise) استفاده گردید. در این تحلیل رگرسیونی مؤلفه‌های روش تدریس مدرس، منابع آموزش درسی، خصوصیات فردی دانشجویان، مشکلات زیستی و تحصیلی دانشجویان، محیط نامناسب آموزشی دانشجویان، نداشتن آینده شغلی روشن، پرداختن به مسائل غیر درسی، محیط نامناسب خانوادگی، روش نامناسب ارزیابی اساتید، پایین بودن جایگاه علمی رشته و تأمین هزینه تحصیلی در ارتباط با افت تحصیلی در دانشجویان لحاظ گردیدند که براساس نتایج آن، خصوصیات فردی دانشجویان، محیط آموزشی نامناسب، محیط نامناسب خانوادگی و پرداختن به مسائل غیر درسی به عنوان پیش بینی کننده‌های نهایی تغییرات در ارتباط با افت تحصیلی در دانشجویان تعیین شدند. این متغیرها مجموعاً قادر به تبیین حدود ۳۴ درصد ($R^2 = 0/339$) از اتفاق افت تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی بودند. (جدول ۴ و ۵).

و پیشنهادهای خبرگان، اصلاحات لازم در ابزارهای مطالعه ایجاد گردید و نهایتاً روایی ابزارها تأیید شد. پایایی پرسشنامه از طریق روش آزمون آلفای کرونباخ بر روی ۳۰ نفر از دانشجویان که از لحاظ مشخصات دموگرافیک مشابه جمعیت مورد مطالعه بودند سنجیده شد. به طوریکه مقدار برای روش تدریس مدرس $0/74$ ، منابع آموزش درسی نامعتبر $0/72$ ، خصوصیات فردی دانشجویان $0/81$ ، مشکلات زیستی و تحصیلی دانشجویان $0/76$ ، نداشتن آینده شغلی روشن $0/72$ ، پرداختن به مسائل غیر درسی $0/82$ ، محیط نامناسب خانوادگی $0/73$ ، روش نامناسب ارزیابی اساتید $0/80$ ، پایین بودن جایگاه علمی رشته $0/71$ و تأمین هزینه تحصیلی $0/83$ به دست آمد و پایایی ابزارها نیز تأیید شدند.

آنالیز داده‌ها

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS22، آمار توصیفی نظیر درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار لحاظ گردید و با توجه به تأیید نرمال بودن داده‌ها از طریق آزمون اسمیرنوف (بیشتر از $0/05$)، آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی در سطح معناداری $0/05$ مورد آزمون قرار گرفتند.

ملاحظات اخلاقی

پژوهش در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اراک مطرح و کد اخلاق (IR.ARAKMU.REC.1401.171) دریافت کرده است. از تمامی شرکت‌کنندگان نیز رضایت‌نامه کتبی اخذ شد و تمامی مفاد بیانی هلسینکی در اخلاق پژوهش رعایت شد.

نتایج

در این پژوهش ۱۲۰ دانشجو (۵۳ نفر پسر و ۶۷ نفر دختر) مورد مطالعه قرار گرفتند. تعداد دانشجویان دارای سابقه مشروطی ۱۰ نفر و دانشجویان بدون سابقه مشروطی ۱۱۰ نفر بودند. نمای کلی مشخصات دموگرافیک نمونه‌ها در جدول شماره ۱ آمده است. میانگین نمره مؤلفه‌های مرتبط با افت تحصیلی در دانشجویان در حد مطلوبی نبودند جدول ۱. مشخصات دموگرافیک دانشجویان شرکت کننده

جنس	میانگین یا تعداد	انحراف معیار یا درصد
پسر	۵۳	$44/2\%$
دختر	۶۷	$55/8\%$
وضعیت تاهل		
مجرد	۹۹	$82/8\%$
متاهل	۲۱	$17/2\%$
داشتن سابقه مشروطی		
بله	۱۰ نفر	$8/33\%$
خیر	۱۱۰ نفر	$91/67\%$

جدول ۲. میانگین نمرات مؤلفه‌های مختلف افت تحصیلی در دانشجویان

میانگین	انحراف معیار	ماکزیمم	مینیمم
۶۴/۸۰	۱۴/۹۴	۱۰۰	۲۰
۶۴/۴۶	۱۵/۷۴	۱۰۰	۲۸
۵۰/۰۶	۱۸/۱۳	۱۰۰	۲۰
۶۱/۲۲	۱۶/۵۳	۱۰۰	۲۴/۴
۶۵/۹۰	۱۴/۲۷	۱۰۰	۲۰

نداشتن آینده شغلی روشن	۴۰/۰۱	۱۶/۹۸	۱۰۰	۲۴
پرداختن به مسائل غیر درسی	۶۵/۷۰	۱۵/۷۰	۱۰۰	۲۶/۶
محیط نامناسب درسی	۴۴/۷۴	۱۹/۸۵	۱۰۰	۲۰
روش نامناسب ارزیابی اساتید	۷۵/۴۷	۱۴/۲۷	۱۰۰	۲۰
پایین بودن جایگاه علمی رشته	۴۲/۴۰	۱۷/۲۳	۱۰۰	۲۰
تأمین هزینه تحصیلی	۵۲/۷۵	۱۵/۷۰	۱۰۰	۲۰
میانگین نمره کسب شده	۱۶/۲۱	۱/۱۸	۱۲	۱۹

جدول ۳. ضریب همبستگی پیرسون بین مؤلفه‌های مختلف با افت تحصیلی در دانشجویان

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
مشروطی (با توجه به میانگین نمره)											
r	۰/۳۱۲	۰/۳۰۴	۰/۴۶۵	۰/۲۲۲	۰/۴۴۱	۰/۱۴۷	۰/۴۳۱	۰/۴۳۵	۰/۴۲۱	۰/۱۴۶	۰/۳۱۳
p	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	۰/۰۲۷	۰/۰۰۲	۰/۱۴۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۰۱	۰/۰۰۱

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

۱- روش تدریس مدرس ۲- منابع آموزش درسی ۳- خصوصیات فردی دانشجو ۴- مشکلات زیستی و تحصیلی دانشجو ۵- محیط نامناسب آموزشی دانشجو ۶- نداشتن آینده شغلی روشن ۷- پرداختن به مسائل غیر درسی ۸- محیط نامناسب خانوادگی ۹- روش نامناسب ارزیابی اساتید ۱۰- پایین بودن جایگاه علمی رشته ۱۱- تأمین هزینه تحصیلی

جدول ۴. مراحل تحلیل رگرسیونی چندمتغیره در پیش بینی عوامل افت تحصیلی

متغیرهای ملاک و پیش بین	همبستگی (R)	ضریب تبیین (R ²)	ضریب تبیین تعدیل شده (Adjusted R ²)
مؤلفه‌های مرتبط با افت تحصیلی در دانشجویان			
خصوصیات فردی دانشجو	۰/۴۷۱	۰/۲۲۲	۰/۲۱۳
خصوصیات فردی دانشجو و محیط آموزشی نامناسب	۰/۵۳۸	۰/۲۹۰	۰/۲۷۴
خصوصیات فردی دانشجو، محیط آموزشی نامناسب و محیط نامناسب خانوادگی	۰/۵۸۲	۰/۳۳۹	۰/۳۱۷
خصوصیات فردی دانشجو، محیط آموزشی نامناسب، محیط نامناسب خانوادگی و پرداختن به مسائل غیر درسی	۰/۶۵۱	۰/۴۲۳	۰/۳۹۷

جدول ۵. ضرایب رگرسیون پیش بینی افت تحصیلی با توجه به نمرات مؤلفه‌های خصوصیات فردی دانشجو، محیط آموزشی نامناسب، محیط نامناسب خانوادگی و پرداختن به مسائل غیر درسی به تفکیک مراحل

منبع تغییرات	ضرایب غیر استاندارد	Std. Error	ضرایب استاندارد	Bata	مقدار t	سطح معناداری
مرحله ۱						
مقدار ثابت	۲۷۴/۱۶۸	۵/۰۲۴			۵۴/۵۷۲	۰/۰۰۰
خصوصیات فردی دانشجو	۰/۳۶۱	۰/۰۷۱	۰/۴۷۱	۰/۴۷۱	۵/۰۶۹	۰/۰۰۰
مرحله ۲						
مقدار ثابت	۲۷۲/۱۵۶	۴/۸۷۶			۵۵/۸۱۲	۰/۰۰۰
خصوصیات فردی دانشجو	۰/۲۶۸	۰/۰۷۶	۰/۳۵۰	۰/۳۵۰	۳/۵۴۸	۰/۰۰۱
محیط آموزشی نامناسب	۰/۱۸۶	۰/۰۶۴	۰/۲۸۷	۰/۲۸۷	۲/۹۱۳	۰/۰۰۰
مرحله ۳						
مقدار ثابت	۲۷۳/۶۸۱	۴/۷۶۸			۵۷/۴۰۲	۰/۰۰۰
خصوصیات فردی دانشجو	۰/۳۴۹	۰/۰۸۰	۰/۴۵۵	۰/۴۵۵	۴/۳۷۲	۰/۰۰۰
محیط آموزشی نامناسب	۰/۲۵۵	۰/۰۶۸	۰/۳۹۵	۰/۳۹۵	۳/۷۷۹	۰/۰۰۰
محیط نامناسب خانوادگی	۰/۲۰۱	۰/۰۷۸	۰/۲۸۵	۰/۲۸۵	۲/۵۶۳	۰/۰۱۲
مرحله ۴						
مقدار ثابت	۲۶۳/۵۶۹	۵/۳۰۱			۴۹/۷۲۳	۰/۰۰۰
خصوصیات فردی دانشجو	۰/۲۱۳	۰/۰۸۴	۰/۲۷۷	۰/۲۷۷	۲/۵۳۰	۰/۰۱۳
محیط آموزشی نامناسب	۰/۲۸۴	۰/۰۶۴	۰/۴۳۹	۰/۴۳۹	۴/۴۳۹	۰/۰۰۰
محیط نامناسب خانوادگی	۰/۲۹۱	۰/۰۷۸	۰/۴۱۳	۰/۴۱۳	۳/۷۳۸	۰/۰۰۰
پرداختن به مسائل غیر درسی	۰/۳۴۴	۰/۰۹۶	۰/۳۸۱	۰/۳۸۱	۳/۵۶۷	۰/۰۰۱

بحث

حال خاص است که باید به طور علمی بررسی شوند. انتخاب الگوی مؤثر بستگی به تسلط در استفاده از بهترین راهبرد مناسب با توجه به اهداف، جمعیت و مشکل دارد. این مطالعه با هدف بررسی فاکتورهای

در مطالعه هر پدیده بهتر است به روابط علت و معلولی توجه خاص داشت. پدیده و یا رخداد یک رویداد منتج از عوامل متفاوت و درعین

و پیشگیری از آن نقش بسیار مهمی داشته باشد [۱۷]. تزلزل و بی‌ثباتی والدین در رفتار با فرزندان خود باعث سردرگمی و تشویش فرزندان می‌شود و آن‌ها را در حل مشکلات از جمله مشکلات درسی ناتوان می‌کند. فقدان صمیمیت و رفتار نامناسب بین والدین و عدم توجه آن‌ها به سالم سازی محیط روانی و عاطفی خانواده، باعث مشکلات روحی و روانی و کمبود شدید عواطف در بچه‌های آنها می‌شود و از میزان علاقه مندی آن‌ها به درس و تحصیل شدیداً می‌کاهد [۱۸]. برخی از خانواده‌ها، بچه‌ها را به انجام کارهایی وا می‌دارند که بچه‌ها قادر به انجام آن‌ها نیستند، در نتیجه اعتماد به نفس خود را از دست می‌دهند و به تدریج دچار افت تحصیلی می‌شوند [۱۹]. بر اساس نتایج مطالعه حاضر، پرداختن به مسائل غیر درسی چهارمین عامل از عوامل مرتبط با افت تحصیلی در دانشجویان برآورد گردید. با توجه به اینکه مسائل حاشیه‌ای مثل صرف زمان برای تماشای صفحه‌های نمایش و شبکه‌های اجتماعی و رغبت به مطالعه منابع آموزشی غیر درسی و غیره با توجه به جو حاکم در دانشگاه‌ها می‌تواند از عوامل افت تحصیلی دانشجویان به حساب آید که نیازمند برنامه ریزی و توجه دانشجویان به بودجه بندی واحدهای درسی دانشگاه‌ها می‌باشد تا بتوان از افت تحصیلی پیشگیری کرد. با توجه به این که در مطالعه حاضر بین عوامل روش تدریس مدرس، منابع نامعتبر آموزشی، مشکلات زیستی و تحصیلی دانشجویان روش نامناسب ارزیابی اساتید و تأمین هزینه تحصیلی با افت تحصیلی در دانشجویان همبستگی معنی داری وجود داشت اما این عوامل در مدل استخراجی از تحلیل رگرسیونی به عنوان عوامل پیش بینی کننده نشان داده نشد. لازم به ذکر است که هیچ عاملی به تنهایی شرط لازم و کافی برای افت تحصیلی دانشجویان نیست و افت تحصیلی می‌تواند نتیجه ترکیبی از عوامل گوناگون باشد. بعضی از این عوامل موجب افزایش خطر افت تحصیلی و برخی دیگر موجب پیشگیری از افت تحصیلی می‌شوند.

با توجه به محدودیت مطالعات انجام شده در ارتباط با عنوان تحقیق، لازم است تحقیقات مشابه در سایر نقاط کشور انجام شود تا بر اساس آن بتوان به نتایج کاملتری دست یافت. از محدودیت‌های این مطالعه پایین بودن اعتبار ابزار پرسشنامه برای سنجش دیدگاه واقعی افراد بود که با بدون نام بودن پرسشنامه و اطمینان جهت محرمانه ماندن اطلاعات افراد تا حدودی کنترل گردید و اینکه نتایج علل افت تحصیلی در این مطالعه، بر اساس اظهار نظر و پاسخ‌های خود دانشجویان بوده است و الزاماً صحت این نظرات اعتبار سنجی و ارزیابی نشده است. امید است با انجام مطالعات بیشتر در این زمینه و آگاه سازی جامعه و مسئولین و سیاست گذاری‌های مفید و مداخلات مؤثر بتوان از رخداد افت تحصیلی و عوارض آن بر روی جامعه پیشگیری کرد.

نتیجه گیری

با توجه به یافته‌های این پژوهش مشخص شد که عواملی چون خصوصیات فردی دانشجو، محیط آموزشی نامناسب، محیط نامناسب خانوادگی و پرداختن به مسائل غیر درسی بر روی رویداد افت تحصیلی دانشجویان اثر قابل توجهی داشته است و حدوداً ۳۴ درصد از واریانس رخداد افت تحصیلی در دانشجویان را پیش بینی می‌کنند. بنابراین توجه به این عوامل در طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی دانشگاه می‌تواند در اجتناب از افت تحصیلی نقش موثری داشته باشد.

پیش بینی کننده مرتبط رویداد افت تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی با در نظر گرفتن عوامل مختلف در دانشجویان انجام شد. حاصل این تحقیق یک مدل آماری متشکل از چهار متغیر شامل خصوصیات ناسازگار فردی دانشجو، محیط آموزشی نامناسب، محیط نامناسب خانوادگی و پرداختن به مسائل غیر درسی شد که قادر به توصیف حدود ۳۴ درصد رویداد افت تحصیلی در دانشجویان بودند. البته توان هریک از متغیرهای چهارگانه فوق در تبیین رویداد افت تحصیلی متفاوت است.

برای افزایش اثربخشی برنامه‌های طراحی شده در جهت کاهش رویداد افت تحصیلی در دانشجویان ضروری است که عوامل تعیین کننده افت تحصیلی در این قشر از جمعیت را شناسایی کنیم، که بر این اساس در مطالعه حاضر ارتباط همسو و معنی داری در بین عوامل روش تدریس مدرس، منابع نامعتبر آموزشی، خصوصیات فردی دانشجو، مشکلات زیستی و تحصیلی دانشجو، محیط نامناسب آموزشی دانشجو، پرداختن به مسائل غیر درسی، محیط نامناسب خانوادگی، روش نامناسب ارزیابی اساتید و تأمین هزینه تحصیلی در ارتباط با افت تحصیلی را داشتند. اما ارتباط معنی داری بین مؤلفه؛ نداشتن آینده شغلی روشن و پایین بودن جایگاه علمی رشته در ارتباط با افت تحصیلی در دانشجویان یافت نشد.

در مطالعه حاضر خصوصیات فردی دانشجو قویترین و اثرگذارترین عامل بر رویداد افت تحصیلی بوده که می‌تواند به تنهایی رخداد افت تحصیلی را با واریانس تغییر حدوداً ۲۲ درصد در دانشجویان پیش بینی کند. خصوصیات فردی دانشجو مسائل مربوط با علاقه مندی به رشته تحصیلی و احساس خود کفایتی برای مطالعه دروس مربوطه را دربر می‌گیرد. در خصوص عوامل فردی به تأخیر انداختن مطالعه و انجام ندادن تکالیف و مهارت‌های ارتباطی ضعیف مهمترین دلایل شکست تحصیلی دانشجویان بخصوص در سال اول ورود به دانشگاه است. علاقه به رشته تحصیلی و انگیزه نیز از ابتدایی‌ترین ملزومات یادگیری و کسب موفقیت است. بسیاری از دانشجویان پس از ورود به دانشگاه تصوراتشان از دانشگاه ایده آلی که در ذهن داشته‌اند تغییر می‌کند. شکاف بین انتظارات و تجربه باعث دلزدگی و فشار روانی می‌شود [۱۳-۱۵].

در پژوهش شمس و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نیز نشان داد که بین متغیرهای شخصیتی و نگرش دانشجویان و مشروط شدن آنها رابطه وجود دارد و نیز عدم علاقه دانشجو به رشته تحصیلی رابطه معنی داری با افت تحصیلی وجود داشته است [۱۶].

عامل محیط آموزشی نامناسب دومین عامل از عوامل افت تحصیلی دانشجویان است. براساس پژوهش‌های به عمل آمده در آموزش و پرورش، محیط آموزشی و اجتماعی نامناسب به درجانی بر روی افت تحصیلی مؤثر می‌باشند بنابراین باید مسئولین مربوطه محیط آموزشی مناسب، آرام و با استاندارد تعریف شده در این حوزه و متناسب با شرایط مخاطبین را فراهم کنند تا بتوانند از افت تحصیلی دانشجویان پیشگیری کنند.

محیط نامناسب خانوادگی سومین عامل از عوامل مرتبط با افت تحصیلی دانشجویان است. خانواده به عنوان اولین و مهمترین پایگاه تربیتی و رشد روانی و عاطفی فرد، مطرح است و پایه اولیه عواطف و رفتارهای اجتماعی و بطور کلی خمیرمایه شخصیت فرد، از آنجا نشأت می‌گیرد. به همین دلیل خانواده می‌تواند در افت تحصیلی دانشجویان

نویسندگان مراتب تشکر و قدردانی خود را از حوزه معاونت و مدیریت محترم پژوهشی آن دانشگاه و از شرکت کنندگان در این مطالعه اعلام می‌دارند.

References

1. Changizy Ashtyani S, Shamsi M, Mohammadbeygi A. Frequency of educational decline and some effective factors of student's opinion in Arak University of Medical Sciences, 2009. *Journal of Arak University of Medical Sciences*. 2010;12(4):24-33.
2. Hoyert MS, O'Dell CD. Goal orientation and academic failure in traditional and nontraditional aged college students. *College Student Journal*. 2009;43(4):1052.
3. Bakouei F, Kheyrikhah F, Salmalian H, Omidvar S. Effective factors on educational status of midwifery students in Babol University of Medical Sciences. *Strides in Development of Medical Education*. 2010;7(1):44-50.
4. Naderi N. The level of assertiveness and its relation to academic achievement among students in Bandar Abbas Medical School. *Development Strategies in Medical Education*. 2018;5(2):83-96.
5. Taheri Mirghaied M, Raadabadi M, Hosseini S, Bahadori M. Effective Factors on Educational Failure in the Viewpoint of Allied Medical Students. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2014;7(1):33-9.
6. Hazavehei SMM, Fathei Y, Shamshir M. Study on the Causes of Students Academic probation in Hamadan University of Medical Sciences 20012002. *Strides in Development of Medical Education*. 2006;3(1):33-42.
7. Nadi MA, Yarmohammadian MH, Azizi H. The Relationship between Informal Learning, Burn out, Mental Health and Job Satisfaction among Workers of Esfahan Steel Company. *Research in Production and Operations Management*. 2013;4(2):133-50.
8. McPherson MP, Arbelo Marrero F. Latinx Community College Students on Academic Probation: Struggles and Success. *The Journal of the National Academic Advising Association*. 2021;41(1):33-46. [doi: 10.12930/nacada-20-15](#)
9. Miller N, Greer K, Cozier L, Whitener S, Patton J, Koffarnus J. An Advising Initiative for Online Students on Academic Probation. *NACADA Journal*. 2019;39(1):5-21. [doi: 10.12930/nacada-16-019](#)
10. Ghasemi F, Hasanvand S, Valizadeh F. Frequency of academic failure and its associated factors from the viewpoint of students with and without academic failure in the Faculty of Nursing and Midwifery, Khoramabad, Iran. *Journal of Nursing Education*. 2014;3(1):71-9.
11. Rahimi PS, Heshmati H, Moghaddam Z. Survey the Frequency and Risk factors in the Academic Failure in Students that living in dorms of Golestan University of Medical Sciences & Health Sciences in Year 2011-2012. *Journal of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences*. 2014;2(1):16-27.
12. Peng P, Yang WF, Liu Y, Chen S, Wang Y, Yang Q, et al. High prevalence and risk factors of dropout intention among Chinese medical postgraduates. *Med Educ Online*. 2022;27(1):2058866. [doi: 10.1080/10872981.2022.2058866](#) [pmid: 35356865](#)
13. Torkashvand M, Pourrahimi M, Jalilvand H, Abdi M, Nasiri E, Haghi F. Factors Affecting Academic Failure from Students' Perspectives. *Strides in Development of Medical Education*. 2022;19(1):22-30.
14. Abbasi M, Kalhori RP, Taheri L, Heidari S, Dehghani H. Factors affecting academic failure in nursing students of Qom University of Medical Sciences: A qualitative study. *Educational Research in Medical Sciences*. 2015;4(2).
15. Rashid A, Yasmeen R, Ahmed R, Jawed K. Factors leading to the academic failure of undergraduate medical students - Predict early to prevent. *Pak J Med Sci*. 2022;38(8):2071-5. [doi: 10.12669/pjms.38.8.5951](#) [pmid: 36415249](#)
16. Proctor C, Tweed RG, Morris DB. Unconditional positive self-regard: The role of perceived parental conditional regard. *The Humanistic Psychologist*. 2021;49(3):400-22. [doi: 10.1037/hum0000168](#)
17. Ceka A, Murati R. The role of parents in the education of children. *Journal of Education and practice*. 2016;7(5):61-4.
18. Breiner H, Ford M, Gadsden VL, National Academies of Sciences E, Medicine. Parenting knowledge, attitudes, and practices. *Parenting Matters: Supporting Parents of Children Ages 0-8: National Academies Press (US)*; 2016.
19. Seeberger A, Lonn A, Hult H, Weurlander M, Wernerson A. Can empathy be preserved in medical education? *Int J Med Educ*. 2020;11:83-9. [doi: 10.5116/ijme.Se83.31cf](#) [pmid: 32311676](#)

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی مصوب در معاونت پژوهش دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اراک است. بدین وسیله